

DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømmeråd og biskop

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Dato: 15.06.2017

Vår ref: 17/02837-6 LEK

Deres ref:

Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet

Hamar bispedømmeråd og biskop oversender med dette følgende høringsuttalelse vedrørende Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet:

Innledning

Hamar bispedømmeråd og biskop har gjennom lang tid aktivt støttet arbeidet med å utvikle og styrke demokratiet i Den norske kirke. Det nærmer seg ti år siden kirkeforliket våren 2008. Hamar bispedømmeråd og biskop mener derfor det er på høy tid at kirkeforlikets intensjoner om «reelle valgmuligheter» og «økt bruk av direktevalg» nå sikres i valgreglene gjennom at man ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet etablerer direktevalg i alle bispedømmer, samt stimulerer til forholdstallsvalg som den foretrukne valgordning.

Hamar bispedømmeråd og biskop har i sin behandling av Høring om Forslag til nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet lagt vekt på hovedområder som skal gis prioritet i høringsuttalelsen. For å unngå en altfor omfattende høringsuttalelse har man unnlatt å kommentere direkte på formuleringer i det foreslåtte regelverket. Hamar bispedømmeråd og biskop venter at Kirkerådet i videre behandling av valgreglene inn mot Kirkemøtet 2018 vil bearbeide regelverket i tråd med hovedtendensene i uttalelsene fra høringsinstansene.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener at regelverket primært handler om valg av menighetsråd og bispedømmeråd. Kirkemøtet velges ikke ved kirkevalget, det er medlemmene av bispedømmerådene som velges, og deretter utgjør Kirkemøtet i tråd med Kirkelovens paragraf 24. Prinsipielt sett burde derfor benevnelsen være «Regler for valg av menighetsråd og bispedømmeråd».

Regelverkets omfang og innhold

Hamar bispedømmeråd og biskop er i tvil om det er ønskelig med et samlet regelverk for de kirkelige valgene. Til sammen blir regelverket meget omfattende. Dette er ikke minst en utfordring for de av instansene knyttet til kirkelige valg som har gjennomføringsansvar på lokalplan. Den norske kirke er i sin valgordning avhengig av et stort apparat i kombinasjonen av frivillige og ansatte valgmedarbeidere. Erfaring tilsier at utskiftningen av disse medarbeiderne fra valgår til valgår er betydelig. En følge av dette er et stort og grunnleggende opplæringsbehov knyttet til gjennomføringen av det enkelte valg. Et omfattende regelverk er selvfølgelig nødvendig sett med utgangspunkt i Den norske kirkes

valgordninger som helhet, men for den enkelte valgmedarbeider og dennes opplæringsbehov, kan det å forholde seg til et samlet regelverk oppleves unødig komplisert. Hamar bispedømmeråd og biskop ber om at det utsendte forslaget til valgregler gjennomgås med tanke på mulig forenkling, både i omfang og innhold.

Erfaring fra gjennomføring av valg

Gjennom de senere års kirkevalg, finnes det både i bispedømmerådsadministrasjon og fellesrådsadministrasjon spesifikk erfaring knyttet til gjennomføring av valgene på lokalt og regionalt plan. Evaluering av det enkelte valg fremhever en del utfordringer av teknisk art, som også er i berøring med mer grunnleggende sider ved valgordningen. Dette gjelder blant annet utfordringer knyttet til manglende eller feil oppføring i manntall, utilstrekkelig sikring av mulighet til hemmelig valg gjennom forskjellig farge på stemmesedler fra ulike lister, usikkerhet knyttet til rutiner for optelling, overdreven oppfordring til stemmegiving ved det kirkelige valget overfor personer fremmøtt for å avgi stemme ved det offentlige valget, manglende avlukke i valglokalene, og så videre.

Det er umåtelig viktig at kvaliteten på gjennomføringen av de kirkelige valgene blir så god som mulig, slik at kirkens valgte organer har best mulig demokratisk forankring hos kirkens medlemmer, og høyest mulig grad av tillit.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener at tid og sted for gjennomføring av de kirkelige valgene fortsatt må være sammenfallende med de offentlige valgene, i tråd med kirkeforliket fra 2008.

Hamar bispedømmeråd og biskop viser til kirkemøtesak 07/17 og komiteens merknader, som understreker

8. Den norske kirke har innenfor nåværende rammebevilgning ikke midler til å gjennomføre valg. Komiteen har merket seg at det ikke bevilges statlige midler til kirkevalget 2019 før i statsbudsjettene 2018 og 2019. Komiteen ber om at Kirkerådet følger opp saken.

Hamar bispedømmeråd og biskop ber om at det i møte med Kirkevalget 2019 avsettes tilstrekkelig ressurser, både med tanke på tid og økonomi, så god opplæring sikres og gjennomføringen av valget får høy kvalitet.

Ordning med direkte valg

Flere ganger, og senest i høring i 2013, har Hamar bispedømmeråd og biskop tydelig løftet fram ønsket om direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Tilslutningen til en ordning om direkte valg har vært økende blant kirkelige organer, men også ved valget i 2015 ble det i flere bispedømmer to valgoganger, ved en kombinasjon av direkte og indirekte valg. Det er derfor fortsatt nødvendig å argumentere for en ordning med direkte valg i hele Den norske kirke.

Hamar bispedømmeråd og biskop ønsker lik valgordning i alle Den norske kirkes bispedømmer. Overfor kirkemedlemmene er det vanskelig å begrunne hvorfor det skulle kunne være ulike ordninger mellom bispedømmene, med direkte valg i noen steder, og en kombinasjonsordning med direkte og indirekte valg i de resterende. Dette medfører blant annet at medlemmer av menighetsråd i bispedømmer hvor man har kombinert ordning med direkte og indirekte valg, får betydelig merinnflytelse over valget, potensielt av avgjørende karakter, i tillegg til at menighetsrådsmedlemmene får stemme to ganger (både ved direktevalget og ved den indirekte valgogangen). En slik forskjellsbehandling i kirkemedlemmenes innvirkning på sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, er ikke ønskelig. Slik Hamar bispedømmeråd og biskop ser det, er ordningen i strid med grunnleggende demokratiske prinsipper om like rettigheter for alle stemmeberettigede.

I tillegg medfører den indirekte valgogangen en betydelig og uønsket forsinkelse knyttet til publiseringen av valgresultatet. Med den økende oppslutningen og medfølgende offentlige

interesse vi har sett i forbindelse med de siste kirkevalgene, er det å foretrekke at det ikke går lang tid mellom valgets gjennomføring og publisering av valgets resultat. Ved valget i 2015 ga tilfeldigvis den direkte valgomgangen en tydelig retning for hvordan det endelige resultatet ville se ut med tanke på sammensetning av Kirkemøtet. Trolig ville det fremkommet sterkere kritikk av ordningen med kombinasjon av direkte og indirekte valg hvis resultatet av den direkte valgomgangen hadde åpnet for at den indirekte valgomgangen hadde blitt avgjørende for den kirkepolitiske sammensetningen av Kirkemøtet. Hamar bispedømmeråd og biskop ber om at gjeldende ordning med kombinasjon av direkte og indirekte valg avvikles. Direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet må etableres som ordning i alle bispedømmer.

Ordning med forholdstallsvalg ved valget til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Hamar bispedømmeråd og biskop har også tidligere (blant annet i høringer i 2012 og 2013) tatt til orde for forholdstallsvalg som det mest ønskelige, hvor ulike lister stilles til rådighet for velgeren, i tråd med kirkeforlikets formulering om «reelle valgmuligheter». Det er stor forskjell på hvorvidt den primære ordningen er flertallsvalg eller forholdstallsvalg. En ordning med forholdstallsvalg stimulerer til åpne kirkepolitiske debatter. Gjennom tilslutning til liste med sammenfallende synspunkt blant kandidatene synliggjøres saklige forskjeller og kirkepolitisk profil på en annen måte enn ved flertallsvalg, hvor kjennskap til den enkelte kandidats syn krever inngående presentasjon.

Valgordningen må stimulere til at ulike nominasjonsgrupper stiller liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. God kommunikasjon og tydelige frister er nødvendig. Dersom ingen nomineringsgrupper stiller liste til valget, vil den naturlige løsningen være at det etableres en nominasjonskomite, og at valget gjennomføres som flertallsvalg.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener at den største utfordringen ved forholdstallsvalg oppstår i den situasjonen hvor det bare er fremmet ett listeforslag. Det er ikke ideelt at valget i slike tilfeller gjennomføres som flertallsvalg basert på den ene listen som er fremmet. Det vil trolig i høy grad begrense de ulike velgernes muligheter til å uttrykke sitt syn gjennom valget. Samtidig er en ordning med etablering av nominasjonskomite som et forsøk på å skape reelle valgmuligheter og kirkepolitisk balanse også problematisk.

Hamar bispedømmeråd og biskop ønsker at valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som forholdstallsvalg med utgangspunkt i det foreslåtte regelverkets alternativ 4 som paragraf 5-2. Dersom det ved intensjonsfrist kun foreligger ett listeforslag, skal bispedømmerådet drøfte den situasjonen som foreligger. Bispedømmerådet kan iverksette tiltak for å søke å frembringe en liste som blir et alternativ til den foreliggende. Dersom det ved endelig listefrist fortsatt bare foreligger ett listeforslag, mener Hamar bispedømmeråd og biskop at valget bør godkjennes som flertallsvalg med den godkjente valglisten.

Tilskuddsordning for finansiering av nomineringsgrupper

Hamar bispedømmeråd og biskop var blant bispedømmene som utbetalte tilskudd til nomineringsgruppe i forbindelse med kirkevalget 2015. Man bør ikke havne i den situasjonen at nomineringsgruppers behov for tilskudd løses gjennom søknad som kan gi inntrykk av at det før eventuelt utbetaling av tilskudd gjøres skjønnsmessige og kirkepolitiske vurderinger av nomineringsgruppens standpunkt.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener det bør etableres faste ordninger for støtte til nomineringsgrupper, basert på gitte, forutsigbare kriterier. Hvordan disse ordningene skal se ut, og omfanget av økonomisk støtte, må utredes videre.

Stemmegivning

Hamar bispedømmeråd og biskop mener ordningen ved valg til menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet i størst mulig grad bør ligne ordningen ved de offentlige valgene. Ulike ordninger mellom de kirkelige valgene og de offentlige valgene gjør det

unødig komplisert for velgerne. Sammenfallende ordninger bør tilstrebes. Velgerne må gis god anledning til å uttrykke sitt syn gjennom å foreta endringer på listene.

Hamar bispedømmeråd og biskop mener at ved flertallsvalg bør velgerne gis anledning til både å gi inntil tre tilleggsstemmer, samt å stryke inntil tre kandidater fra listen. Hamar bispedømmeråd og biskop mener det ikke bør være sperregrense knyttet til tilleggsstemmer og strykninger.

Ved forholdstallsvalg bør det også være anledning til å føre opp inntil tre ekstra navn fra andre lister.

Nominasjonsgruppene bør gis anledning til å forhåndskumulere én kandidat for sin liste.

Med vennlig hilsen

Freddy Knutsen
Stiftsdirektør

Solveig Fiske
Biskop

Lars Erlend Kielland
Saksbehandler

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO